

Alan W. Black
a szociológia docense
New England-i Egyetem
Armidale, Új-Dél-Wales, Ausztrália

VALLÁS-E A SZCIENTOLÓGIA?

1996. január 24.

VALLÁS-E A
SZCIENTOLÓGIA?

TARTALOM

I.	Szakmai háttér	1
II.	A vallás dimenziói	3
	II.I. A gyakorlati és rituális dimenzió	3
	II.II. A tapasztalati dimenzió	3
	II.III. Az elbeszéléses vagy mitikus dimenzió	4
	II.IV. A hitelvi és filozófiai dimenzió	4
	II.V. Az etikai dimenzió	4
	II.VI. A közösségi és intézményi dimenzió	5
	II.VII. A materiális dimenzió	5
III.	A Szcientológia elemzése	6
	III.I. A hitelvi és filozófiai dimenzió	6
	III.II. Az elbeszéléses vagy mitikus dimenzió	10
	III.III. A gyakorlati és rituális dimenzió	11
	III.IV. A tapasztalati dimenzió	13
	III.V. Az etikai dimenzió	14
	III.VI. A közösségi és intézményi dimenzió	16
	III.VII. A materiális dimenzió	18
IV.	Következtetés	19

Alan W. Black
a szociológia docense
New England-i Egyetem
Armidale, Új-Dél-Wales, Ausztrália

VALLÁS-E A SZCIENTOLÓGIA?

1996. január 24.

I. SZAKMAI HÁTTÉR

A vallások tanulmányozására specializálódott szociológusként felkérést kaptam, hogy megvizsgáljam a kérdést: „Vallás-e a Szciantológia?” E kérdés megválaszolása során nem mondok ítéletet a Szciantológia igaz vagy hamis volta felett. Ehelyett azt teszem megfontolás tárgyává, hogy a Szciantológia megfelel-e a vallás meghatározására rendszerint használt kritériumoknak. Ezek a kritériumok nem teljesen egyértelműek: a különböző írók eltérő meghatározásokat javasolnak. Ezek W. G. Runciman¹ definíciójától kezdve, aki a kifejezést „ideológia” értelemben használja, Werner Cohn² definíciójáig terjednek, aki szerint az angol „religion” (vallás) szó olyan összetett és kultúraspecifikus, hogy nem nyugati vagy nemkeresztény kultúrák bármilyen vonatkozásában nem helyénvaló a használata.

Abban viszont az e területen tevékenykedő tudósok többsége egyetért, hogy minden vallás olyan meggyőződés- és gyakorlatrendszer, amelynek természetfeletti, megszentelt vagy transzcendens vonatkozása van. Ezt a kiindulópontot használva azonosíthatók különféle jellemzők, amelyek a legtöbb, sőt talán az összes elismert vallásban megtalálhatók. Minél teljesebb mértékben mutatja az adott meggyőződés- és gyakorlatrendszer ezeket a jellemzőket, annál egyértelműbben tekinthető vallásnak.

A vallásokban jellemzően fellelhető tulajdonságok azonosításához a Ninian Smart (vezető tudós a világ vallásainak témájában) által javasolt keretrendszert fogom használni.³

1. W.G. Runciman, “The Sociological Explanation of ‘Religious’ Beliefs,” Archives Européennes de Sociologie 10 (1969):149–191.

2. Werner Cohn, “Is Religion Universal? Problems of Definition,” Journal for the Scientific Study of Religion 2 (1962):25–33.

3. Smart az angliai Lancasteri Egyetem vallásánprofesszora volt 1967-től 1982-ig. 1976 óta a Santa Barbara-i Kaliforniai Egyetem Vallástudományi Tanszékének professzora, jelenleg az összehasonlító vallástudomány J. F. Rowney professzora ugyanott.

Ennek a keretrendszernek az általános jellemzőit már korábbi írásaimban is használtam,⁴ így alkalmazására nem csupán jelen tanulmánynál kerül sor.

Nem vagyok szcientológus. Következtetéseim megfogalmazásához mélyrehatóan tanulmányoztam a Szcientológia-kiadványokat, továbbá megfigyeltem a sydney-i Szcientológia Egyház tevékenységeit, és elbeszélgettem ezek néhány résztvevőjével. Ismerek továbbá a világ más tájain végzett különféle szociológiai vizsgálatokat a Szcientológiára vonatkozóan.

A főbb Szcientológia-kiadványok, amelyeket tanulmányoztam, a következők, az első kiadásuk dátuma szerint sorba rendezve:

- Dianetika: A szellemi egészség modern tudománya* (1950)
- Dianetika: Egy tudomány kialakulása* (1950)
- A túlélés tudománya* (1951)
- Haladó eljárásmod és axiómák* (1951)
- Szcientológia: Az Ember története* (1952)
- Szcientológia 8-80* (1952)
- Szcientológia 8-8008* (1952)
- Phoenixi előadások* (előadások ideje: 1954, kiadásuk: 1968)
- Az emberi képesség megteremtése* (1955)
- Szcientológia: A gondolkodás alapjai* (1956)
- Éltünk-e már ez előtt?* (1960, javítva és kibővítve: 1977)
- Bevezetés a Szcientológia-etikába* (1968, javítva és aktualizálva: 1989)
- Szcientológia 0-8: Az alapok könyve* (1970)
- A Szcientológia Egyház háttere és szertartásai* (1970)
- Misszió az időbe* (1973, *A teljes időnyomos felidézés tesztelése* című 1968-as kiadvány bővített változata)
- Az út a boldogsághoz* (1981)
- Az E-méter megértése* (1982, javított kiadás: 1988)
- Mi a Szcientológia?* (1992)
- A Szcientológia kézikönyve, L. Ron Hubbard művei alapján* (1994)
- A Szcientológia Egyház, 40. évforduló* (1994)

A fentiek mind a Szcientológia Egyház hivatalos kiadványai, és szinte mindegyik L. Ron Hubbard tollából származik. Amelyek pedig nem teljesen Hubbard írásai, nagy mértékben az ő

4. Például: Alan W. Black and Peter E. Glasner, eds. *Practice and Belief: Studies in the Sociology of Australian Religion*, Sydney: Allen and Unwin, 1983.

munkájára támaszkodnak. Az alább közölt idézetek és hivatkozások a legfrissebb hozzáférhető angol nyelvű kiadás alapján készültek.

II. A VALLÁS DIMENZIÓI

The Religious Experience of Mankind (Az emberiség vallásos élménye) című művében (1. kiadás: 1969, 2. kiadás: 1976, 3. kiadás: 1984) Ninian Smart úgy érvelt, hogy egy vallásnak tipikusan hat nézőpontja vagy dimenziója van. Legutóbbi, *The World's Religions: Old Traditions and Modern Transformations* (A világ vallásai – Régi hagyományok és modern átalakulások) című áttekintésében (1989) ismét ezt a hat dimenziót használta, de hozzáadott egy hetediket is. E dimenziók a következők:

II.I. A GYAKORLATI ÉS RITUÁLIS DIMENZIÓ

A vallásokban tipikusan léteznek speciális vallási gyakorlatok, amelyeket az emberek végeznek. E gyakorlatok formája vallásonként nagyon eltérő, és tartalmazhatja a következőket: (isten)tisztelet, prédikáció, ima, meditáció, bűnök megvallása, áldozat, felajánlások, átmeneti rítusok és egyéb megszentelt szertartások. Némely esetben ezek a gyakorlatok nagyon kidolgozottak és nyilvánosan láthatók, például a keleti ortodox egyház eukarisztikus liturgiája vagy az ausztráliai bennszülött vallások szent szertartásai esetén. Néha sokkal kevésbé kidolgozottak és kevésbé nyilvánosan láthatók, például a buddhizmus által gyakorolt különféle meditációs formák vagy a sokféle vallási hagyományban jelen lévő személyes imádság esetén. Amikor a „rituálé” szóval írjuk le az ilyen tevékenységeket, az nem szükségszerűen jelenti azt, hogy van egy pontosan előírt forma, amelyet a gyakorlatok felvesznek, sem azt, hogy az emberek egyszerűen szokásból végzik ezeket a tevékenységeket. A rituálé sok formájában van egy külső (vagy látható) és egy belső (vagy nem látható) aspektus.

II.II. A TAPASZTALATI DIMENZIÓ

Ahogy a vallásgyakorlási formák különbözőek, ugyanúgy azok a vallásos tapasztalatok is, amelyek átéléséről az emberek állítják, hogy megtörtént velük. Buddha a meditáción keresztül átélt megvilágosodásról beszélt. Különböző héber próféták és Mohamed próféta beszéltek a kinyilatkoztatási tapasztalatokról, amelyek a vallásos tanításaik alapjául szolgáltak. Némely vallásos tapasztalat, amelyről beszámoltak, meglehetősen drámai, mint például Pál megtérése a damaszkuszi úton, a közép- és észak-ázsiai sámánizmushoz kapcsolódó eksztázisélmények, valamint a szellemek általi megszállás jelensége Eurázsia, Afrika és a Csendes-óceán térségeiben. Más vallásos tapasztalatok, amelyekről beszámolnak, nem feltétlenül ennyire drámaiak, de nem kevésbé valóságosak és jelentősek

azok számára, akik átélik őket. Ez utóbbi tapasztalatokra példa a szent csodálat, az isteni sugallat, a megvilágosodás, a ragyogó belső úr, a megváltás bizonyossága stb.

II.III. AZ ELBESZÉLÉSES VAGY MITIKUS DIMENZIÓ

Nagyon sok vallásban vannak történetek. Ezek a történetek szólhatnak Isten, istenek vagy más spirituális lények cselekedeteiről, egy szent tanító életpályájáról, egy vallásos közösség tapasztalatairól stb. Ebbe a kategóriába esnek a zsidó és keresztény szentírások történetei a világ teremtéséről, a tízparancsolat Mózesnek való átadásáról és Izrael népének Egyiptom földjéről való kivezetéséről Isten által, valamint az ausztráliai bennszülöttek vallásában megjelenő beszámolók a szent lények tevékenységeiről, amelyekkel a föld körvonalait megformálták. Szintén ilyenek az iszlám történetei Mohamed próféta életéről, illetve a buddhizmusé Gautama (a Buddha) tapasztalatairól. Smart hangsúlyozza, hogy a „mitikus” kifejezést tisztán technikai értelemben használja egy olyan elbeszélésre, amelynek vallási jelentősége van. Nem utal vele arra, hogy az elbeszélés szükségszerűen hamis lenne. Az írást még nem használó kultúrák többségében a vallásos meggyőződéseket főként elbeszéléses formában fejezik ki, és ezeket az elbeszéléseket szóban adják át.

II.IV. A HITELVI ÉS FILOZÓFIAI DIMENZIÓ

Főként az írást használó kultúrák esetében, a hitelvek viszonylag rendszerezett tételes formája származhat a kezdetben elbeszélések formájában létező tanítások átgondolásából. Másik lehetőségként vagy ennek kiegészítéseként, ezeket a hitelveket legalább részben általánosabb filozófiai forrásokból vezethetik le. E meggyőzések vagy hitelvek tartalma vallásról vallásra nagy különbségeket mutat, például a kereszténység Szentháromsága és a halál-újjászületés hinduizmusban megfogalmazott, minden teremtményt érintő folytonos körforgása között, illetve az iszlámban az egyetlen Istenre adott 99 elnevezés és Buddha Négy Nemes Igazságról szóló tanítása között, amelyek: a szenvedés természete, a szenvedés oka, a szenvedés megszüntetésének lehetősége és az ehhez vezető út. Némely vallásban, például a hinduizmusban, a buddhizmusban, a judaizmusban, a kereszténységben és az iszlámban, vannak olyan írások, amelyekben vallási elbeszélések és/vagy hitelvek vannak feljegyezve.

II.V. AZ ETIKAI DIMENZIÓ

Smart kijelenti, hogy „a történelem folyamán végig azt láthatjuk, hogy a vallások rendszerint magukévá tesznek valamilyen etikai kódexet” (*The Religious Experience of Mankind*, 3rd edition, p. 9). A buddhizmusban például azt tanítják, hogy az egyén cselekedeteit az Öt Alapelvnek kell irányítania: tartózkodj az öléstől, a lopástól, a hazugságoktól, a helytelen szexuális tevékenységektől és a bódítószerektől. A judaizmusban ott van a

Tóra (törvény), amely nemcsak a tízparancsolatot tartalmazza, hanem számos egyéb erkölcsi és rituális előírást is. Hasonlóan, az iszlámban ott van a saría (törvény), amely különféle erkölcsi és rituális kötelezettségeket ír elő. A kereszténységben Jézus a „szeresd úgy felebarátodat, mint önmagadat” parancsolatban foglalta össze etikai tanításait. Egy vallás etikai dimenziója valamekkora mértékben összekapcsolódhat a hitelvi és a mitikus dimenziójával. Például Buddha bódítószerek kerülésére vonatkozó intése összeegyeztethető azzal a megfigyelésével, hogy az ilyen szerek elzárják az öntudatot. A kereszténység mások iránt tanúsított szeretetre vonatkozó tanítása összeegyeztethető a Krisztus saját viselkedéséről szóló elbeszélésekkel és azzal a hitelvvel, hogy Isten a szeretet. A saría zord erkölcsi előírásai pedig összeegyeztethetők azzal az iszlám tanítással, hogy végső soron minden személy felett Isten ítélkezik.

II.VI. A KÖZÖSSÉGI ÉS INTÉZMÉNYI DIMENZIÓ

Bár elvileg lehetséges, hogy az egyénnek saját egyedi vallásos hite legyen, és anélkül végezze saját hitéleti gyakorlatait, hogy szükségszerűen más vallásos hívőkkel társulna, a legtöbb vallásnak van valamiféle közösségi szervezete. Különösen egyes kisebb méretű társadalmakban, azok a közösségi intézmények, ahol a vallásos gyakorlatok zajlanak, megegyezhetnek azokkal, ahol más – például gazdasági – tevékenységek történnek. Más társadalmakban specializált vallási intézmények vannak, például szervezett felekezetek a kereszténységben, szerzetesrendek a buddhizmusban, illetve hívők gyülekezetei a judaizmusban és az iszlámban. Még ugyanazon a kiterjedt vallási hagyományon belül is, mint például a kereszténység, lehetséges egynél több vallási szerveződési modell: például a római katolikus egyház formalizált, hierarchikus rendszere, illetve a sokkal inkább egyenlőségre épülő és informálisabb rendszer némely protestáns egyház esetében. Sok vallásban (de nem mindegyikben) vannak specializált tisztségviselők, mint például guruk, szerzetesek, papok, imámok, ulémák, rabbik, tiszteletesek, sámánok stb.

II.VII. A MATERIÁLIS DIMENZIÓ

Legutóbbi könyvében Smart bevezet egy hetedik dimenziót, a materiális dimenziót. Ennek háttérben annak a felismerése áll, hogy gyakran vannak specifikus vallási kegytárgyak, helyek, épületek, emblémák stb. Ezek viszonylagos fontossága vallásról vallásra különböző. Egyes kisebb méretű társadalmakban nincsenek külön vallási épületek; viszont a természeti környezetben lehetnek olyan elemek, amelyek vallásos jelentőséggel bírnak, mint például az ausztrál bennszülött vallásoknál a szent helyek vagy a hagyományos japán népi vallásban a Fudzsi hegy. A szentélyek, mecsetek, illetve templomok a buddhizmus, a hinduizmus, a judaizmus, az iszlám és a kereszténység materiális dimenziójának részei. Különféle vallásokban léteznek még szent vagy jelképes

tárgyak, mint például totemek, ereklyék, emblémák, szakramentális elemek stb. Fontos megjegyezni azonban, hogy bár mindegyik vagy majdnem mindegyik fenti dimenzió jelen van a nagy világvallások mindegyikében, az egyes dimenziók hangsúlyossága vallásonként, sőt az ugyanazon a valláson belüli hagyományterületenként változó lehet. Smart megállapítja:

Vannak olyan vallásos mozgalmak, illetve megnyilvánulások, amelyeknél egyik vagy másik dimenzió annyira gyenge, hogy szinte hiányzik: az írástudatlan, kisebb méretű társadalmaknak nincs sok eszközük a hitelvi dimenzió kifejezésére; a modernista buddhisták, akik a meditációra, az etikára és a filozófiára koncentrálnak, vajmi keveset törődnek a buddhizmus elbeszéléses dimenziójával; néhány újonnan alakult csoport esetleg még nem alakított ki sok mindent a materiális dimenzió területén.

Nagyon sok olyan ember van, aki hivatalosan nem tartozik semmilyen vallásos közösséghez, de saját világnézete és gyakorlatai vannak, így a társadalomban megfigyelhetjük a vallás olyan atomjait, amelyek nem rendelkeznek jól meghatározható közösségi dimenzióval. (Ninian Smart, *The World's Religions: Old Traditions and Modern Transformations*, p. 21)

III. A SZCIENTOLÓGIA ELEMZÉSE

Ebben a részben a Szciantológia fenti dimenziók alapján való elemzésére kerül sor. A kifejtés egyszerűsítése érdekében a dimenziók vizsgálata nem pontosan a fenti sorrendben történik.

III.I. A HITELVI ÉS FILOZÓFIAI DIMENZIÓ

A Szciantológia kézikönyve (i. oldal) kijelenti:

„A Szciantológia lényeges tanai a következők: Ön egy halhatatlan szellemi lény. A tapasztalatai messze túlmutatnak egyetlen életen. A képességei korlátlanok, még ha jelenleg nem is realizálódnak.”

Ezekkel a szavakkal a Szciantológia kijelenti egy olyan entitásnak a létezését, amely jelentős hasonlóságot mutat a más vallások által léleknek vagy szellemnek nevezett dologgal. Annak érdekében, hogy elkerülje a lélek korábbi koncepcióival való összekeveredést, a Szciantológia ezt az entitást *thetán*nak nevezi, a görög *théta* (θ) betűből, amely a gondolat vagy az élet jelképe. A thetán nem egy dolog, és nem egyenlő az elmével. Ez dolgok *teremtője*. Ez maga a személy – a nem múló identitás, amely az egyén. A thetánról úgy

tartják, hogy halhatatlan, és képes *bármit* megvalósítani, beleértve az anyag, energia, tér és idő teremtését. (A *Szcientológia kézikönyve*, lxxxv. oldal; *Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, 86. oldal)

A Szcientológia hitelvei szerint:

A thetán szokásos tartózkodási helye vagy a koponyában van, vagy közel a testhez.

A thetán négy állapot egyikében lehet:

1. Az elsónél teljesen elkülönült egy testtől vagy testektől, illetve akár ettől az univerzumból is.
2. A másodiknál egy test közelében van, és tudatosan irányítja a testet.
3. A harmadiknál a testben (a koponyában) van.
4. És a negyedik egy átfordult állapot, amelyben kényszeresen távol van a testtől, és nem tudja megközelíteni.

E négy állapotnak mindnek vannak fokozatai (további részei). Ezek közül az állapotok közül az Ember szempontjából a második a legoptimálisabb. (*Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, 66–67. oldal)

A Szcientológia azt hangoztatja, hogy a thetán ki van téve a leromlásnak, de bármely pillanatban képes visszatérni abba az állapotba, ahol összes képességének birtokában van. A Szcientológiában a „processzing” vagy „auditálás” egyik célja, hogy az egyént a fentebb leírt második állapotba hozzák, amely állapotban a Szcientológia szerint boldogabb, és több képessége van, mint amennyi egyébként lenne (*Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, 67. oldal). Erről még lesz szó egy későbbi részben. Most elegendő, ha megjegyezzük, hogy a Szcientológia hitelveinek alapvető eleme, hogy az ember három részből tevődik össze, amelyek: a test, az összerendezett fizikai anyag; az elme, amely lényegében képekből áll; és a thetán, a lélek vagy szellem, amely élettel tölti meg a testet, és egy saját maga és a fizikai univerzum közötti kommunikációs és irányítórendszerként használja az elmét. E három rész közül a thetán a legmagasabb rendű, „mert a thetán nélkül nem lenne elme, illetve a testben nem lenne élet. Míg a thetánban test vagy elme nélkül is van elevenesség és élet.” (*Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, 74. oldal; lásd még *Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, 65–74. oldal, és *A Szcientológia kézikönyve*, lxxv. oldal)

A Szciantológia azonosít nyolc dinamikát is. Ezek a létezés vagy a túlélés irányába ható mozgatóerők vagy késztetések. Bár vannak viszonylag csekély eltérések abban, ahogy a Szciantológia irodalmában leírták vagy besorolták őket (lásd *Szciantológia 0-8: Az alapok könyve*, 83–96. oldal; *Szciantológia: A gondolkodás alapjai*, 38–39 oldal; *Mi a Szciantológia?*, 153–155. oldal; *A Szciantológia kézikönyve*, 51–67 oldal), e dinamikák röviden a következők:

1. Késztetés a létezésre önmagunkként.
2. Késztetés a létezésre egy következő generációként.
3. Késztetés a létezésre csoportként, ami lehet egy iskola, egy város vagy egy nemzet.
4. Késztetés az emberiség létezésére fajként.
5. Késztetés a létezésre bármely, illetve minden életformáért.
6. Késztetés a létezésre a fizikai univerzumként, amely anyagból, energiából, térből és időből áll.
7. Késztetés a szellemként való létezésre vagy szellemek létezésére.
8. Késztetés a létezésre végtelenként vagy a Legfelsőbb Lényként.

A Dianetikában L. Ron Hubbard azonosította e dinamikák közül az első négyet. A Szciantológiában pedig kiegészítette őket a másik négygel. Tekintve azokat a dolgokat, amelyeket eddig a szellem (thetán) fogalmáról elmondtunk, a Szciantológia 7. és 8. dinamikája konkrétan vallásos jellemzőkkel bír. Maga Hubbard jelenti ki, hogy a nyolcadik dinamikában szereplő „végtelen”-t a Legfelsőbb Lényként is azonosíthatjuk, és hogy ezt a dinamikát nevezhetjük „Isten dinamikájának” (*Szciantológia: A gondolkodás alapjai*, 39. oldal). Megjegyzi, hogy „a Szciantológia az egytől hétig terjedő dinamikákat öleli fel ismert területként, tudományosan kimutatva és osztályozva”, és hogy az egyén „az igazi Nyolcadik dinamikát csak akkor fedezi fel, ha a Hetedik dinamikát már annak teljességében elérte” (*Szciantológia: A gondolkodás alapjai*, 39. oldal és 40. oldal).

A Szciantológia Egyház hitvallása kétszer említi Istent. Miután felsorol különféle elidegeníthetetlen jogokat, amelyek minden embert megilletnek, a Hitvallás kijelenti, hogy „ezeket a jogokat semmilyen, Istennél kisebb erőnek nem áll hatalmában

felfüggeszteni vagy érvényteleníteni, sem nyíltan, sem burkoltan”. Később a Hitvallás megerősíti, hogy Isten törvényei megtiltják az embernek, hogy bizonyos meghatározott romboló viselkedést tanúsítson embertársai iránt. Isten jellemzőiről a Hitvallásban nem hangzik el más.

Egy másik hivatalos kiadvány, *A Szciantológia Egyház hátttere és szertartásai*, röviden ismerteti különféle vallási filozófiákat, kiemelve olyan pontokat, amelyekben a Szciantológia hasonló. Azt olvashatjuk:

A Szciantológiában hisszük, hogy ahogy spirituálisan egyre tudatosabbá válunk, elkerülhetetlenül egyre inkább tudatában leszünk Istennek, vagyis a Legfelsőbb Lénynek, a mozgatatlan első mozgatónak.

Isten bármely definíciója szükségszerűen szubjektív kell, hogy legyen, és nem kíséreljük meg, hogy Istent minden ember számára valóságként definiáljuk. Elméletileg csak akkor lenne lehetséges teljesen tudatában lenni Istennek, minden megjelenési formájában, ha a személy spirituálisan magas szinten lenne. (*The Background and Ceremonies of the Church of Scientology of California, World Wide*, 1970, p. 22)

Isten mint első mozgató fogalma a kiadvány későbbi részében is visszatér, ahol a következőkre történik utalás: „Teremtő vagy Legfelsőbb Lény” (10. oldal), „az univerzum alkotója” (27. oldal) és „az ember viszonya alkotójához” (16. oldal).

Összegzésként tehát, bár a Szciantológia kijelenti, hogy Isten, a Legfelsőbb Lény létezik, nincs arra vonatkozó dogma, hogy Isten milyen formában létezik. Ugyanakkor a szciantológusok hiszik, hogy a spirituális fejlődés Szciantológiában elérhető folyamata révén minden személy elérheti a nyolcadik (Isten) dinamikát, és akkor Isten valódi természete szubjektíven feltárul majd mindegyikük számára.

Így a Szciantológia bizonyos szempontból hasonlít az olyan vallásokhoz – például a buddhizmushoz és a unitarianizmushoz –, amelyek óvakodnak attól, hogy dogmatikus meghatározást vagy leírást adjanak Istenre. A Szciantológiában hagyományos nyugati értelemben nincs jelen Isten imádata. Ehelyett, mint sok keleti vallásban, a szciantológusok személyes spirituális tudatosságot vagy megvilágosodást keresnek. Ahogy a következő részben látható lesz, a Szciantológia más szempontokból is közelebb áll a nagy keleti vallásokhoz, mint a nyugatiakhoz.

III.II. AZ ELBESZÉLÉSES VAGY MITIKUS DIMENZIÓ

Az elbeszéléses vagy mitikus dimenzió nyilvánvalóan jelen van L. Ron Hubbard azon írásaiban, amelyek az anyagból, energiából, térből és időből (angolul *matter, energy, space* és *time*, azaz MEST) álló fizikai univerzum eredetéről szólnak. Hubbard szerint „AZ ÉLET EGY JÁTSZMA. Egy játszma SZABADSÁGBÓL, KORLÁTOKBÓL és CÉLOKBÓL áll.” (*Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, 54. oldal); azért, hogy legyen játszmájuk, a thetánok megteremtették a MEST-et, ami bizonyos korlátokat kényszerített rájuk. Ezután a thetánok egyre jobban belegabalyodtak a MEST-be, amelyet teremtettek, és elvesztették a korlátlan képességeikkel kapcsolatos tudatosságukat. A Szcientológia célkitűzése, hogy képessé tegye a thetánt arra, hogy újra felfedezze ezeket a korlátlan képességeket. Ebbe beletartozik az úgynevezett „reaktív elme” tartalmának törlése is, amely az elmének az a része, amely felvételt készít a történésekről akkor is, amikor a személy teljesen vagy részlegesen öntudatlan, de eközben fizikai vagy érzelmi traumát szenved el, mint például egy baleset után, vagy amikor műtéti altatásban van. A Szcientológia szerint minden olyan dolognak az érzéklete, amelyet ilyen traumatikus időszakban a személy közelében mondanak vagy tesznek, *engram*ként rögzítésre kerül a reaktív elmében.

Hubbard azt tanította, hogy az engramok nemcsak a jelen élet során halmozódnak fel, hanem előző életek folyamán is. *Éltünk-e már ezelőtt?* című könyvében elmondta (1. oldal), hogy „az előző életek létezése bizonyításra került a Szcientológiában”, és közölte különböző emberek előző életekben történt eseményekről szóló beszámolóit. *A Szcientológia: Az Ember története* című könyv bevezetőjében azt írta, hogy (3. oldal) „ez egy hidegvérű és tényszerű beszámoló az elmúlt 76 billió évről”. Arról is beszámolt (4. oldal és 5. oldal), hogy amikor az auditálást a személy jelen életére korlátozta, a szellemi és testi betegségektől szenvedő emberek esetében a jótékony hatások lassúak és középszerűek voltak, amikor pedig a „teljes időnyomot” auditálta, beleértve a korábbi életeket is, az eredmények gyorsak és látványosak voltak. *Misszió az időbe* (eredeti címe: *A teljes időnyomos felidézés tesztelése*) című írásában beszélt arról, amikor ő maga hajós volt Karthágóban, nagyjából i. e. 200-ban. Továbbá kijelentette (69. oldal), hogy „bizonyossággal tudom, hogy hol voltam és ki voltam az elmúlt 80 billió évben”. Azt is állította, hogy a saját teljes időnyomának auditálásából felfedezte, hogy az időnyomon ismétlődő típusú társadalmak voltak, és például:

Nagyjából harminchárom billió billió évvel ezelőtt volt egy társadalom, amely nem sokban különbözött úgy nagyjából 1920-tól, de a 19. századi rokokóval: a cserepes pálma típusú motívum, a puhakalapok, ugyanolyan ruhák, a különféle

táblák. A mulatozó urak széles csíkozású inget hordtak. Korszakokkal később ugyanazon a helyen egy arab civilizáció volt, akik semmit sem tudtak az autókról vagy a gépekről, de sok minaretjük, turbánjuk, buggyos nadrágjuk és lovuk volt. (*Misszió az időbe*, 74. oldal)

A fentiekhez hasonló beszámolók alkotják a Szcientológia elbeszéléses vagy mitikus dimenzióját. Az előző életekben való hit hasonlít a reinkarnációról szóló hindu és buddhista tanításokhoz, bár a szcientológusok általában nem használják ez utóbbi kifejezést a hitükkel kapcsolatban. Egy Szcientológiáról szóló, nemrégiben kiadott hivatalos referenciamű kijelenti:

Ma a Szcientológiában sok embernek van bizonyossága arról, hogy a jelenlegi élete előtt több életet is élt már. Ezekre előző életekként, nem pedig reinkarnációként hivatkozunk.

Az előző életek kérdése nem dogma a Szcientológiában, hanem a szcientológusok az auditálásuk során általában megtapasztalnak egy előző életet, és megállapítják saját maguk számára, hogy éltek már ezelőtt. (*Mi a Szcientológia?*, 643. oldal)

Így aztán a Szcientológia elbeszéléses vagy mitikus dimenziójának fő hangsúlya a thetán múltbeli cselekedetein és tapasztalatain van, legyenek ezek kapcsolatban akár az anyag, az energia, a tér és az idő teremtésével, akár olyan jelentős eseményekkel, amelyekről úgy hiszik, hogy azok befolyással bírtak a thetánra a jelen vagy egy korábbi élete során. Az elbeszéléses dimenzió további eleme, hogy különféle Szcientológia-kiadványok beszámolnak L. Ron Hubbard élettörténetéről, aki a Szcientológia tanításainak és gyakorlatainak elismert forrása.

III.III. A GYAKORLATI ÉS RITUÁLIS DIMENZIÓ

A Szcientológia középpontjában bizonyos meghatározott vallási gyakorlatok állnak, amelyen közül az egyik legfontosabb az *auditálás* vagy *processzing*. Ez személyes kapcsolat egy hivatalosan kijelölt *auditor* (lelkész vagy lelkésztanuló a Szcientológia Egyházban) és egy olyan személy között, aki részesülni kíván az auditálás jótéteményeiben. Az auditor célja, hogy segítsen a másik személynek (akit *preclear*nek neveznek) abban, hogy felfedezze és kitörölje a múltbeli tapasztalatokból megmaradt képességsökkentő lenyomatokat (engramok). Egy auditálási ülésben, amely tipikusan akár 2,5 órán át is tarthat, az auditor egy sor rendszerbe szedett kérdést tesz fel, nyugtázva a preclear egyes kérdésekre adott válaszait, mielőtt felteszi a következő kérdést. Ennek a

folyamatnak a részeként az auditor egy elektropszichométert (E-méter) használ, amely segít behatárolni a lelki zaklatottság vagy nehézség területeit. Sok-sok különböző auditálási eljárás létezik, amelyek mindegyike úgy van kialakítva, hogy fejlessze az egyén képességét arra, hogy szembenézzon létének egy részével, és kezelje. Amikor a személy életének egy adott területét kielégítően kezelték ezzel a módszerrel, az auditálási eljárás továbblép egy másik területre. A végső cél, ami sok auditálási ülést kíván meg, az, hogy új létezési állapotokat érjenek el, amelyeket *Clearnek* és *Operatív Thetánnak* neveznek, és amelyekről a tapasztalati dimenzió alatt több szó is lesz még.

Bár az auditálás a Szcientológiában némileg hasonlít más vallások gyónási és lelkipásztori tanácsadási gyakorlataira, megvannak a saját megkülönböztethető jellemzői és eljárásai, valamint a saját egyedi értelmezése arról, hogy ezek az eljárások milyen spirituális fontossággal bírnak. A szcientológusok szerint az ilyen auditálásnak olyan hatékonysága van, amit máshol nem lehet megtalálni. Egy hivatalos kiadvány szerint:

Az auditálás technológiájában nincs semmilyen változó, nincsenek véletlenszerű eredmények vagy rendszertelen alkalmazások. Az auditálás nem ködös, szabad asszociációkidőszaka. Minden eljárás pontosan meg van tervezve, pontos alkalmazást kíván, és pontosan meghatározott eredményhez vezet, ha helyesen végzik.

A Szcientológia-auditálás bárkit eljuttathat a lelki vakság állapotából a lelki létezés ragyogó örömébe. (*Mi a Szcientológia?*, 164. oldal)

A Szcientológia másik alapvető gyakorlata a *képzés*. Ez a Szcientológia axiómáinak és elveinek rendszerszerű tanulása és alkalmazása az L. Ron Hubbard által lefektetett módon. Sokféle ilyen képzési program áll rendelkezésre, a bevezető tanfolyamoktól kezdve, amelyek alapvető elveket tanítanak, a hosszabb tanfolyamokon át, amelyek professzionális auditorokat képeznek, a még magasabb szintű tanfolyamokig, amelyek a spirituális tudatosság és szakértelem legfelsőbb szintjeivel foglalkoznak.

Az e programokat nyújtó létesítmények kijelölt helyeken találhatóak, ahol az egyének az előírt anyagokat tanulják, és alkalmazzák a gyakorlatban – képzett tanfolyam-felügyelők (lelkészek) általános irányítása alatt, a saját tempójukban haladva. Ugyanúgy, ahogy az auditálást a szcientológusok alapvető fontosságúnak gondolják a Clear és a fölötti állapotok eléréséhez, a képzést is lényegesnek tartják ahhoz, hogy az egyén fenn tudja tartani a Clear állapotot, és magasabb szintekre tudjon lépni. Bár e képzés tartalma a Szcientológiára jellemző, a célok, amelyeket a szcientológusok szerint szolgál, hasonlóak

azokhoz, amelyeket más vallások különféle spirituális gyakorlatai és képzési programjai hivatottak szolgálni.

A Szcientológia gyakorlati és rituális dimenziója más olyan elemeket is tartalmaz, amelyek bizonyos szempontból hasonlóak a más vallásokban megtalálhatókhöz. A Szcientológia Egyház vasárnapi szertartása hasonlít ahhoz, amit egy unitárius univerzalista egyháznál láthatunk. Az itt elmondott beszéd középpontjában jellemzően a Szcientológia valamelyik aspektusa áll, például valamelyik axióma, a kódexeinek valamely nézőpontja vagy a nyolc dinamika egyike. A Szcientológia Egyház hitvallása és az Ima a teljes szabadságért szintén elhangozhat. Mint más vallások, a Szcientológia Egyház is végez átmeneti rítusokat, például névadókat, házasságkötéseket és temetéseket. Az előző életekkel kapcsolatos hittétel miatt a Szcientológiában különösen nagy jelentősége van a névadó szertartásoknak.

III.IV. A TAPASZTALATI DIMENZIÓ

Mint említettük, a Szcientológia elsődleges célkitűzése az egyén képessé tétele a Clear állapot elérésére. Ez az összes engram kitorlését és ezáltal a „reaktív elme” kiküszöbölését jelenti. A Szcientológia szerint a Clearre válás visszaállítja és megerősíti a személy egyéniségét és kreativitását, valamint a veleszületett jószágát és tisztességét. A Clear állapotot elérő személyek *Mi a Szcientológia?* című könyvben olvasható beszámolóit (364–365. oldal) olyan túlradóak, amelyeket az evangélikus keresztényektől hallani arról, ahogy az életük megváltozott attól, hogy találkoztak Krisztussal. A szcientológusok azt állítják, hogy a Clear állapot elérése nem volt lehetséges a Szcientológia eljövetele előtt:

A Clear állapot teljes fényével összehasonlítható leírás nem létezik a kultúránkban. Az állapotot már régóta keresték, de lehetetlen volt elérni L. Ron Hubbard kutatásai és áttörései nélkül. Nem számított, mennyire jó képességű volt egy lény, nem számított, milyen hatalmat és erőt birtokolt, a reaktív elme még mindig ott volt, elrejtve, és végül újra lehúzta. A Clear állapot ma létezik, és minden ember által elérhető. Világszerte sok ezer szcientológus lett már Clear, és számuk napról napra nő. (*Mi a Szcientológia?*, 245. oldal)

Azzal az állításával, hogy az általa kínált megváltás egyedi, a Szcientológia paradox módon hasonlít az ábrahámi vallásokhoz (judaizmus, kereszténység és iszlám).

A Szcientológia azt is tanítja, hogy a Clear állapot elérését követően tovább lehet menni a szellemi szabadság még magasabb szintjeire, amelyek az Operatív Thetán (OT) különféle

szintjei. Az Operatív Thetán állapotot úgy határozzák meg, hogy a Clear fölötti létezési állapot, amelyben a Clear „újra megismerkedik a veleszületett képességeivel”. Egy Operatív Thetán „tudatos és hajlandó ok az élet, a gondolat, az anyag, az energia, a tér és az idő felett”. (*Mi a Szcientológia?*, 247. oldal és 274. oldal) Ebben az értelemben az operatív azt jelenti, hogy „képes cselekedni, és kezelni a dolgokat” (*Szcientológia 0-8*, 424. oldal). Amikor ezt az állapotot teljes egészében eléri, a thetán képes megvalósítani bármit (*A Szcientológia kézikönyve*, lxxxv. oldal). Ennélfogva azt állítják, hogy azok a képességek, amelyeket a thetán a régmúltban elvesztett, visszatérnek, ahogy a személy az OT-szinteken keresztül halad előre, míg végül a thetán eléri a teljes tudatosságot, emlékezetet és képességet szellemként, függetlenül a hústól, függetlenül a születés és halál végtelen körforgásától (*Mi a Szcientológia?*, 247. oldal). Ez az állapot némileg hasonlít ahhoz, amit a buddhisták *nirvánának* neveznek.

Azt az útvonalat, amelyet a szcientológusok arra használnak, hogy szisztematikusan haladjanak a legmagasabb szintű tudatosság (Teljes Szabadság) felé, Hídnak nevezik. A Szcientológia különféle kiadványaiban szerepel egy táblázat, amely megadja, hogy milyen lépéssort kell követni e cél eléréséhez, az egyes lépésekkel elérhető tudatossági jellemzőkkel együtt. A szcientológusok azt állítják, hogy tapasztalatuk igazolja ennek az L. Ron Hubbard által feltérképezett útvonalnak a hatékonyságát, és hogy a Szcientológia egy olyan vallási hagyomány betetőzése, amely legalább tízezer évre nyúlik vissza, a buddhista, hindu és védikus írásokon, valamint részben a kelta, görög és korai keresztény tanításokon átívelve (*Phoenixi előadások*, 1–3. fejezet; *A Szcientológia kézikönyve*, lxxxix. oldal).

III.V. AZ ETIKAI DIMENZIÓ

A Szcientológia azt is tanítja, hogy a Hídon való haladás egyrészt megköveteli, másrészt lehetővé is teszi a magas erkölcsi és etikai standardok elérését. Ennek megfelelően, *Bevezetés a Szcientológia-etikába* című könyvében Hubbard kijelentette (5. oldal), hogy a Szcientológiában fontos áttörés volt „az etika alapvető technológiájának” kifejlesztése.

Hubbard az „erkölcs” kifejezést a helyénvaló viselkedés közösen elfogadott szabályainak rendszerére (25. oldal) használta, az etikát pedig úgy határozta meg, hogy „azok a tevékenységek, amelyeket az egyén saját magán hajt végre, hogy optimális túlélést érjen el önmaga és mások számára minden [nyolc] dinamikán” (19. oldal). Hubbard hangsúlyozta az etikus viselkedés racionalitását: „Valójában az etika a legmagasabb szintű túlélés irányába mutató racionalitásból áll” (18. oldal); „Ha egy erkölcsi kódex

tökéletesen ésszerű lenne, akkor tökéletesen etikusnak is lehetne tekinteni. De csak ezen a legmagasabb szinten lehetne ugyanannak nevezni ezt a kettőt” (125. oldal).

Ahogy a Szcientológia fejlődött, létrejött egy sor viselkedési kódex, amelyeket bizonyos helyzetekben követni kell. Az egyik az Auditorokódex, amely egy sor ígéret, amelyeket az auditornak be kell tartania annak érdekében, hogy fenntartsa a professzionális standardokat. Egy másik a Felügyelői kódex, amely meghatározza azokat a viselkedési alapelveket, amelyeket a Szcientológia Egyházban felügyelést szolgáltatató személyeknek követniük kell. Ott van továbbá a Becsületkódex, amely inkább az emberi kapcsolatokra vonatkozó általános maximák gyűjteménye. Ehhez jön még a Szcientológus kódex, amely viselkedési útmutatást ad az emberi jogok fenntartása és a Szcientológia világszerte történő terjesztése érdekében (*Mi a Szcientológia?*, 730–737. oldal).

A Szcientológiának saját terminológiája van az olyan viselkedésre, amely ártalmas, vagy amely áthág egy erkölcsi kódexet, amelyet a személy elfogadott. Az ilyen viselkedést *ártó tett*nek nevezik. Azt az ártó tettet, amelyet a személy elrejt vagy tagad, *visszatartás*nak hívják. Az auditálás során többek között figyelmet fordítanak az ártó tettekre és a visszatartásokra is, amelyekkel a preclearnek meg kell békélnie.

Általánosabb szinten a Szcientológia a jóság fogalmát úgy határozza meg, hogy „építő, túlélést jelentő cselekedet” (*Bevezetés a Szcientológia-etikába*, 121. oldal). Mivel az építés esetleg megkövetel bizonyos mennyiségű pusztítást is, az előbbinek többet kell nyomnia a latban ahhoz, hogy valamit jónak lehessen tekinteni. Fordítva pedig, bármi, ami pusztítóbb, mint amilyen építő, definíció szerint gonosz.

E definíciókat szem előtt tartva, a Szcientológia megad egy eszközt, amelynek segítségével az egyén fokozatosan emelheti az etikai szintjét, és ezáltal növelheti a túlélést mind a nyolc dinamikán. „Az etika technológiája” lefektet 12 „etikai állapotot” vagy *kondíciót*, és pontos lépéseket vagy *formulákat* ad meg, amelyekkel az egyén az egyik állapotból egy magasabb állapotba juthat. A legalacsonyabb szinten a zűrzavar állapota van, ahol csak rendezetlenség van, nem pedig bármi, ami termelékeny lenne. A legmagasabb szinten a hatalom állapota van, ahol kevés dolog vagy egyáltalán semmi sem veszélyezteti a túlélést. A két véglet között különféle egyéb állapotok vannak, amelyek sorrendben: árulás, ellenség, kétség, teher, nemlétezés, veszély, válság, normál működés, bőség és hatalomváltás (*Bevezetés a Szcientológia-etikába*, 3. és 4. fejezet).

Bár a szcientológusok az „etika” kifejezést a nyugati filozófia domináns szóhasználatától eltérő mellékjelentésekkel használják, tisztán látható, hogy az etikai dimenzió alapvető részét képezi a Szcientológiának. Szintén idetartozik *Az út a boldogsághoz* című füzet Hubbard tollából, amely egy „nem vallásos erkölcsi szabálygyűjtemény, amely teljes mértékben a józan észen alapul”. Bár az ebben a füzetben kifejtett 21 alapelv nem csak a szcientológusoknak van szánva, a szcientológusok elfogadják ezeket az erkölcsi kódexük részeként. Tiltott a szabadosság a szerelemben, a gyilkosság, a lopás, a törvényellenes cselekedetek és a jó szándékú embereknek való ártás. Ezekhez társul a többi alapelv: törődni saját magunkkal, mértékletesség, a gyermekek szeretete és segítése, a szülők tisztelete, jó példa mutatása, az igazsághoz való hűség, az emberek érdekében létrejött és működő kormányzat támogatása, a környezet óvása és jobbá tétele, megbízhatóság, kötelezettségek teljesítése, szorgalom, a kompetencia fejlesztése, mások vallásos hitének tisztelete, megpróbálni nem tenni olyat, amit nem szeretnénk, ha velünk tennének, úgy bánni másokkal, ahogy szeretnénk, hogy velünk bánjanak, sikeresség elérése.

Az ilyen erkölcsi alapelvek gyakorlati kifejeződéséeként a Szcientológia Egyház által létesített szervezetek a következő területeken aktívak: kábítószer-ellenes kampányok, kábítószerfüggők és bűnözők rehabilitációja, az írástudatlanság gyökeres felszámolása és az oktatásbeli hátrányok orvoslása, a környezet jobbá tétele, segítség nyújtása katasztrófa esetén, illetve az emberi jogok védelme.

III.VI. A KÖZÖSSÉGI ÉS INTÉZMÉNYI DIMENZIÓ

A Szcientológia Egyház szervezeti felépítése hierarchikus mintát követ, amely megfelel azoknak a szinteknek, amelyeket a Híd a Teljes Szabadsághoz határoz meg. A hierarchia legalsó fokán a területi auditorok és a Dianetika tanácsadó csoportok állnak. A területi auditorok önállóan, illetve egy tanácsadó csoport tagjaként nyújthatnak auditálást és bevezető szolgáltatásokat addig a szintig, amit a képzési szintjük és az engedélyük lehetővé tesz. Azért, hogy a Szcientológiával így kapcsolatba került személyek tovább tudjanak haladni a Hídon fölfelé, ezután továbbküldik őket egy megjelölt V-ös osztályú Szcientológia-szervezetbe további auditálásra és képzésre.

A Szcientológia-missziók alkotják az egyházi szervezet második szintjét. Az ilyen missziók gyakran olyan helyeken vannak, ahol a Szcientológia még nincs stabilan jelen. Bevezető szolgáltatásokat kínálnak a Dianetikából és a Szcientológiából. Mivel nem rendelkeznek teljes egyházi státussal, ezek a missziók nem képezhetnek és avathatnak

Szcientológia-lelkészeket. Ugyanakkor az az elvárás, hogy a missziók, ahogy növekednek, és a vezetésük magasabb képzettségre tesz szert, végül teljes jogkörrel rendelkező Szcientológia-egyházakká (V-ös osztályú szervezet) váljanak.

Az V-ös osztályú szervezetek alkotják a hierarchia harmadik lépcsőjét. Ezek jogosultak a Clear szint eléréséig auditálást és képzést szolgáltatni. Felügyelik a területi auditorok és a missziók tevékenységét, és alapképzést adnak a lelkészeknek, továbbá központként szolgálnak az előző részekben említett egyéb típusú szertartásokhoz és közösségi szolgáltatásokhoz. Az V-ös osztályú szervezetek nyújtják a Szcientológia Egyház által kínált nap mint nap végzett szolgáltatások fő részét.

A világ négy főbb központjában további, magasabb szintű egyházi szervezetek vannak, amelyek a Szcientológia haladóbb szintű auditálásait és kézéseit kínálják. Az e programokban részt vevők jellemzően intenzív, teljes idős formában teszik ezt, gyakran azzal az elvárással, hogy a helyi egyházukba való visszatérésüket követően a Szcientológia Egyház lelkészeként tevékenykedjenek.

Még magasabb szintű a floridai Clearwaterben lévő Flag Szolgáltató Szervezet. Ez a vallásos menedék számos nyelven szolgáltat haladó szintű auditálást és az auditorképzés legmagasabb szintjeit.

A Szcientológia-auditálás legmagasabb szintjeit a Freewinds nevű hajón szolgáltatják, amely a Karib-tenger térségében hajózik. Itt található a Szcientológia Egyház Flag Hajó Szolgáltató Szervezete, ahol gyűléseket, szemináriumokat és speciális tanfolyamokat is szerveznek a világ minden tájáról érkező szcientológusoknak.

A Szcientológia Egyház világszintű tevékenységeinek irányítását Los Angelesben található egyházi szervek végzik. A Nemzetközi Ügyvezető Igazgatót 11 magas szintű ügyvezető segíti, akik mindannyian az Egyház egy-egy tevékenységét vagy funkcióját felügyelik. A Nemzetközi Szcientológia Egyház (CSI) bürokratikus struktúrája némi hasonlóságot mutat a római katolikus egyházzal, bár a CSI-ben a különböző tisztviselők feladatai a Szcientológiára sajátosan jellemzőek, tükrözve az L. Ron Hubbard által javasolt szervezési és adminisztratív elméleteket.

A Szcientológia Egyház különösképpen nagy hangsúlyt fektet annak biztosítására, hogy az auditálásban és a képzésben használt eljárások pontosan megfeleljenek a Hubbard

által előírtaknak. Az ő Szcientológiáról szóló műveit Írásoknak nevezik. Ezek az írások ugyanolyan szerepet töltenek be, mint a különböző más vallásokban megtalálható szent írások. A hagyományok megőrzésének (ortodoxia) és a hitgyakorlás megfelelőségének (ortopraxis) végső döntőbírója a Religious Technology Center (Vallási Technológiai Központ), amelyet Hubbard erre a célra alapított.

Összhangban hitükkel, miszerint halhatatlan lények, a Szcientológia Egyház egyes tagjai fogadalmat írnak alá a Szcientológiának és céljainak örökös szolgálatára. Ők egy vallási rend, a Sea Organization tagjai. Megkülönböztető egyenruhát viselnek, és általában külön közösségekben élnek. Itt ismét nyilvánvaló hasonlóságok láthatók egyes más vallások szerzetesrendjeihez.

III.VII. A MATERIÁLIS DIMENZIÓ

Hasonlóan az iszlám mecsetjeihez, a kereszténység templomaihoz, a buddhizmus, a hinduizmus és a judaizmus szentélyeihez, a Szcientológia-egyházak is tipikus vallási szimbólumokkal vannak megjelölve, amelyek közül a Szcientológiát jelentő S betűvel összekapcsolt két, egymást átfedő háromszög emelhető ki. A háromszögek a Szcientológia hitelveinek bizonyos alapvető elemeit szimbolizálják. Az egyik háromszög sarkai az Affinitást, a Realitást és a Kommunikációt jelentik, amelyek Hubbard tanítása szerint együtt megértést hoznak létre. A másik háromszög sarkai a Tudást, a Felelősséget és a Kontrollt jelölik, amelyekről úgy tartják, hogy az egyén életének minden területén szükség van rájuk.

A Szcientológia másik ismert szimbóluma egy napsugaras kereszt, amely hasonlít a kereszténység keresztjéhez, de négy további sugár indul ki a közepéből. A Szcientológia-kereszt nyolc csúcsa a fentebb felsorolt nyolc dinamikát jelképezi. Ezt a keresztet általában a Szcientológia Egyház lelkészei viselik.

További hivatalos szimbólumok képviselik a Dianetikát, a Sea Organization tagságát, az Operatív Thetán szint elérését és a 6-os osztály (ez a Szcientológia Egyház Közönségosztálya) tagságát. Ezeknek és más bejegyzett szimbólumoknak a használatát a Religious Technology Center szigorúan szabályozza.

A Szcientológia materiális dimenziójának további része az E-méter, amelyet a Szcientológia-kiadványok „egyházi konfessziókhöz használt vallási eszköz”-ként írnak le. Az E-méter nélkülözhetetlen segédeszköz az auditálásban, amely a Szcientológia egyik alapvető tevékenysége.

A Szcientológia materiális dimenziójának része a sok kiadvány is, amelyek között megtalálhatók olyan bestsellerek, mint a *Dianetika*, valamint a sokkötetes Kutatás és Felfedezés sorozat, *Az E-méter megértése*, *A Szcientológia Egyház hátttere és szertartásai*, *Az út a boldogsághoz* és közel 3000 felvett előadás, amelyeket Hubbard tartott. Ahogy korábban már említésre került, Hubbard vallási kiadványai alkotják a Szcientológia Írásait. A Szcientológia Egyház úgy tekint ezeknek a kiadványoknak a terjesztésére, mint Hubbard végső céljának, a teljes bolygó Clear állapotba juttatásának eszközére.

IV. KÖVETKEZTETÉS

A fenti elemzés azt mutatja, hogy a vallások Smart által azonosított hét dimenziója mind jelen van a Szcientológiában. Azt is mutatja, hogy bár a Szcientológiának megvannak a maga sajátosságai, sok hittétele és gyakorlata hasonló vagy párhuzamba állítható egy vagy több más, elismert valláséival.

Azt a kérdést, hogy vallás-e a Szcientológia, az Ausztrál Legfelsőbb Bíróság is megvizsgálta (*The Church of the New Faith v. The Commissioner for Payroll Tax*, Australian Law Journal Reports 57 [1983]: 785ff.). A bíróság egyhangú véleménye az volt, hogy a Szcientológia vallás. Az ítélet meghozatalakor ebben a konkrét esetben a bírók (Mason és Brennan) a vallás két kritériumát használták: „(i) egy természetfeletti Lényben, Dologban vagy Elvben való hit; és (ii) viselkedési szabályok elfogadása e hit érvénybe léptetésére” (Australian Law Journal Reports 57 [1983]: 785). Wilson és Deane bíró négy kritériumot használt segítségként annak eldöntése során, hogy egy adott gondolati és gyakorlati rendszer vallást alkot-e:

(i) hogy az adott gondolat- és/vagy gyakorlatcsoportnak része a természetfeletti való hit, vagyis az a meggyőződés, hogy a valóság túlnyúlik azon, amit az érzékekkel érzékelni lehet; (ii) hogy a gondolatok kapcsolatban állnak az ember természetével és univerzumban elfoglalt helyével, valamint természetfeletti dolgokhoz való viszonyával; (iii) hogy a követők elfogadják, hogy a gondolatok megkövetelik tőlük, illetve bátorítják őket, hogy tartsanak be bizonyos standardokat vagy viselkedési kódexeket, vagy vegyenek részt bizonyos gyakorlatokban, amelyeknek természetfeletti jelentőségük van; (iv) hogy a követők – bármilyen lazán szerveződjenek, és bármilyen eltérő meggyőződésekkel és gyakorlatokkal rendelkezzenek is – egy azonosítható csoportot vagy azonosítható csoportokat alkotnak. (Australian Law Journal Reports 57 [1983]: 785)

A bírák közül egy vagy több konkrétan megfontolta azt a tényt, hogy első megfogalmazásuk óta a Szcientológia hittételei és gyakorlatai bővültek, hogy a Szcientológia nem ragaszkodik

ahhoz, hogy követői szüntessék meg egyéb vallási hovatartozásukat, és hogy a Szcientológia gyakorlataiban erős kereskedelmi hangsúly van. A bírák arra a következtetésre jutottak, hogy e tények egyike sem teszi alkalmatlanná a Szcientológiát a vallási elismerésre; sőt hasonló megállapításokat lehetne tenni néhány más elismert vallásról is a történelmének különböző pontjain.

Az előző elemzésben megadott okokból a magam részéről azt gondolom, hogy a Szcientológia joggal tekinthető vallásnak. Amellett, hogy rendelkezik azokkal a szembetűnő általános jellemzőkkel, amelyek sajátosan jellemzők az elismert vallásokra, a Szcientológiának saját megkülönböztető jegyei is vannak – konkrét meggyőződések és gyakorlatok, amelyek miatt eltérő vallásnak kell tekinteni, ahelyett hogy nem tekintjük vallásnak.

ALAN W. BLACK

1996. január 24.